

BOV-BLADET

A photograph of a flowering plant, likely Salvia (Sage), with vibrant green, serrated leaves and multiple upright spikes of small, dense purple flowers. The plant is growing in a garden bed with dark soil and some mulch visible at the bottom.

Nr. 57 2024

Blomsterodlingens Vänner i Finland rf

STYRELSEN 2024

EVA-MARIA ANDERZÉN

Ordförande. Trädgårdsintresset vaknade på allvar först i mogen ålder. I dag är det en stor frontmannaträdgård i Sockenbacka som gäller, med gamla perenner och fruktträd och ett växthus för gurkor och tomater.

ANDREA ÅBERG

Viceordförande. Merkonom och trädgårdsmästare. Andrea är en stor pionentusiast med öga för andra vackra trädgårdsväxter och en hejare på tomater. Deltar i sammanställningen av BOV-kalendern..

MARINA KORKMAN

Jag är visualist med ett livslångt trädgårdsintresse. Har inte egen trädgård men en balkong fylld med pelargoner. Deltar i sammanställningen av BOV-kalendern.

GUNILLA WESTMAN

Sköter sekreteraruppdraget. Odlare av födsel och ohejdad vana. Trädgårdsmästaren som jobbat som jordbrukare hela livet. Lika intresserad av grönsaksodling som rosor och perenner .

MAJ-LEN VUORISTO

Ekonom och Bovarnas kassör. Frivillig parkfadder och skolfarmor. Har en liten blomrabatt på terrassen men får också sköta om hela radhusbolagets gård och växter. Vinterbadare som gillar natur och uteliv.

MARGARETA HÄGG

Bor i Sjundeå sen 25 år tillbaka i ett eget byggt egnahemshus. I trädgården finns det rosor och liljor och andra perenner. Där finns också ett litet växthus. BOV-Bladsredaktör.

CAMILLA RÖNNBLAD

Med ett förflutet inom resebranschen har hon besökt många exotiska trädgårdar. Delar sin tid mellan en höghusgård på Drumsö och en stuga i Kyrkslätt. Har älskat blommor sen liten och tycker att allt som växer är unikt och värdefullt. Chefsvärdinna.

PÄRMBILDEN

Foto Margareta Hägg

Agastache

Nya medlemmar: Använd blanketten på webbsidan eller kontakta Gunilla Westman via e-post: jeggars@kolumbus.fi eller per tel. 050-5434205

Ordförande Eva-Maria Anderzén kan kontaktas via e-post: anderzen@me.com eller per tel.: 050-5305884

BOV-bladets redaktör kan kontaktas via e-post: margaretahagg17@gmail.com

Bibliotekarier: Marita Rosengren och Viveca Thomé.

Medlemsavgift år 2024 25 euro.

Föreningens bankkonto: Aktia FI4840551820097214

Betalningsärenden sköter kassören Maj-Len Vuoristo, e-mail majlen.vuoristo@gmail.com

Blomsterodlingensvanner@gmail.com

ORDFÖRANDES SPALT

Kära BOVar

Så har vi alla igen ett BOV-blad i vår hand och en ny odlingssäsong framför oss.

Jag känner mig minst lika ivrig inför sommaren som min dahlia, som härstammar från Gunilla Westmans mammas trädgård. Den har fått övervintra i samma svala garderob som lådorna med jubileumsskrifter och kanske det var böckerna som inspirerade den att börja göra skott i mörkret och skuffa undan tidningspappren som låg över knölarna i förvaringslådan. Nu i medlet av april ser skotten ut som 30 cm långa hattifnattar och det känns nog väldigt tråkigt att vara tvungen att knipsa av dem när jag äntligen kan börja sätta knölarna i jorden. De små bleka stackarna ger mig en hälsosam påminnelse om att allt har sin givna tid. Man skall inte rusa ut för tidigt och rensa i rabatterna för då kan vissa rara örter stryka med i ibern. Sånt har hänt. Tålamod är nog faktiskt bra att ha och det försöker jag lära mig varje dag.

Men nu till BOV ärenden. Ett nytt BOV år efter jubileumsåret har inletts och som jag konstaterade i min förra spalt så hindrar ingenting oss från att ha roligt också detta år. Fyra föreningsmöten har vi bakom oss och BOVarna har igen deltagit flitigt på mötena. Läs vidare om de olika föredragen på de följande sidorna. Framför oss har vi vårutfärden, Överby, sommarresan och höstutfärden vilka ni också kan läsa närmare om i detta blad.

Vårt bibliotek har länge varit ett bekymmer för oss alla eftersom skåpet med böckerna har stått svårtillgängligt på scenen i Bragesalen. Nu hoppas vi kunna ändra på detta. Vi har fått ett löfte från Brage att få flytta våra böcker till rummet bakom stora salen. Ett nytt bokskåp måste BOVarna förstas införskaffa och bokskåpets utseende och storlek skall naturligtvis godkännas av Brage innan vi beställer det. Allt detta kommer förstås att ta sin tid. Vår bibliotekarie Viveca Thomé, Gunilla Westman och jag besökte Boknäs-butiken för att bekanta oss med alternativen och be om en offert och uppskattning om leveranstider. Enligt planerna kunde allt vara klart i september och bokskåpet med böckerna på plats på vårt första föreningsmöte efter sommaren och då hoppas vi få ett uppsving i låneverksamheten. Ett stort tack vill jag rikta till bibliotekarierna Marita Rosengren och Viveca som kämpat aktivt för bibliotekets fortbestånd. Viveca har dessutom gjort ett stort jobb med att undersöka utbudet på bokskåp och dessutom tagit mått på det befintliga skåpet och våra nuvarande böcker.

Vi har även fortsatt med att sprida glädjebudskapet om ett BOV-medlemskap. I mars besökte jag tillsammans med Eva Vikstedt Esbo marthaförenings årsmöte och i april var vi inbjudna till Olarsmarthorna och den gången fick jag sällskap av Gunilla. Våra föredrag om verksamheten och en bildkavalkad, som Eva gjort gav som resultat fem nya medlemmar. Ni är hjärtligt välkomna till vår krets!

Som motvikt till alla de vackra blomsterbilderna som ni får ta del av så tänkte jag avslutningsvis bjuda på hattifnattarna i garderoben och önskar er alla en fin sommar med många härliga trädgårdsupplevelser.

Ha det så bra!

Eva-Maria Anderzén
Ordförande

EXPERIMENT MED LUKTÄRTER

Text och bilder Birgitta Jakas

Våren 2023 beslöt jag mig för att göra ett försök att så luktärter både i kyla och på det vanliga sättet i värme.

Till saken hör att jag älskar luktärter, en älsklingsblomma så där vid sidan om violer, rosor, klematis, malvor, vallmo etc. hm nåja i alla fall hör luktärten till min trädgård.

Har ibland funderat på hur man i England kan så luktärter ute redan på hösten. Mer sällan har de förstås minus 20 grader kallt samt en halv meter snö, men kyla som i ett kallväxthus.

Dessutom är det ju så att luktärter växer fort och står där vinglande och klamrar sig fast vid diverse pinnar innan man vågar plantera ut dem.

Sagt och gjort, den 18.03 2023 blötlades 6 frön varefter de placerades i krukor. Inne 3 dagar men sedan packades de ut i ett kallt lusthus. Där var temperaturen +1 – ca +6 grader de första 2 – 3 veckorna. Mars 2023 var kall

Till saken hör att jag bäddade in de små live i en styrox box med bubbelplast och lade fiberduk på. Lite kuvös. Krukor behöll en bra fuktighet, måste inte passas alls.

Har ingen värmefläkt, det skulle väl underlätta ifall det blev rejält kallt. Men det gick bra ändå.

Fröna grodde den 15 april, på ca 25 dagar.

Den 4 april planterades nästa lilla sats luktärtsfrö. Denna gång som vanligt i pappmuggar. Pappmuggarna är litet högre, med hål i botten, (anv. pryl) kan återanvändas många gånger. Passar för luktärter med känsliga rötter.

Dessa grodde i ett nafs inomhus, växte fort och vinglade på diverse pinnar och på varandra. Flyttade ut dem top-pade, till det svala lusthuset den 25 april efter 21 dagars passande inomhus. Skönt.

Den 8 maj flyttades hela härligheten ut till det lilla glasskåpet på terrassen för att härdas inför vad som väntade dem av väder och vind.

Tillväxten ok för alla plantor men de som stått i kyla blev knubbigare och hann inte bli så gängliga innan de planterades ut den 22 maj.

5 av 6 frön gror på cirka 25 dagar

Avhäradas på terrassen

De första luktarterna (de tidigt sådda) blommade 26 juni. Här på bild i kruka, dock en alltför liten kruka, luktarter behöver mer utrymme, mylla näring och vatten.

De övriga luktarterna växte även bra, blommade en vecka senare på friland.

I skrivande stund yr snön där ute men det är faktiskt bara 2 långa månader till nästa vårvinter sådd av luktarter.

Önskar alla en skön vår och sommar.

Till vänster
I väntan på ut-
plantering

Till höger
Blommande luk-
tarter

BOVARNAS KALENDER 2025

Hoppas att många BOVar fotograferar flitigt under hela året (vi har alltid brist på bilder från höst/vinter/vår, det mesta blommar ju under sommaren). Bilderna ska vara skarpa (man märker snabbt om man lite zoomar sin bild om den är skarp eller ej), och vågräta/liggande. De flesta smarttelefoner tar tillräckligt bra bilder. Ni kan skicka in 1-6 bilder via epost andrea.m.aberg@gmail.com. Inskickade bilder kan även användas på vår hemsida.

Deadline för inskickande av bilder är 31.7.2024

BOKRECENSION

Text och bild Inger Kullberg

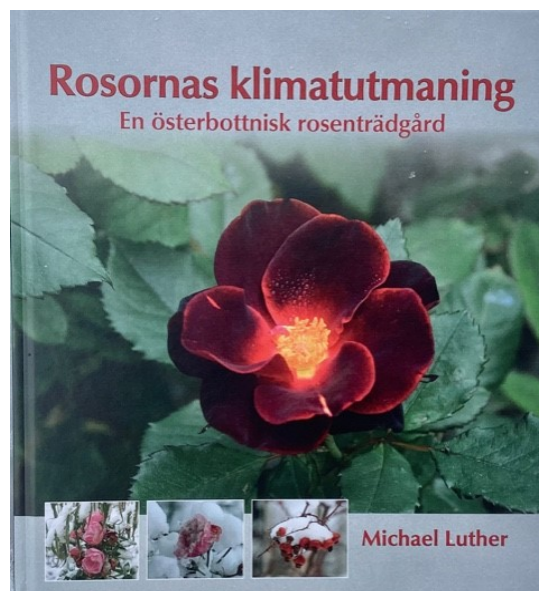
Michael Luther

Rosornas klimatutmaning

En österbottnisk rosenträdgård

ISBN 978-952-94-7339-7

Rosvänner med svenska som modersmål kan glädja sig över att en ny rosbok med inriktning på odling i kallare klimat kommer ut på marknaden. Det är Michael Luther, bosatt i Solv Finland som ger ut en bok om sina egna erfarenheter som hobbyodlare. Han bor i Finlands zon 3 (Sverige zon 5) Författaren står själv för alla foton, tabeller och grafik.

Det finns hobbyodlare av olika slag, efter genomläsning av boken får man nog sätta epitet proffs på honom. Luther ger handfasta råd om odling, dessutom andas boken genuin kärlek till rosor.

Författaren berättar om sin fascination för rosor och lusten att försöka knäcka zongränser. Rosorna köper han från olika plantskolor i hemlandet och runtom i Europa. Nätbeställning av barrotade plantor är behändigt. Boken har 448 sidor och ger en mycket grundlig inblick i rosornas värld utgående från olika områden. Boken inleds med historiska fakta. Han ger bra skötselråd om hur man kan hjälpa rosorna att övervintra i kallt klimat. Att odla i högbänk, täcka in rosor eller helt enkelt gräva ner dem till vintern enligt MTM metoden eller att förvara dem i krukor frostfritt är några exempel på hur man hjälper rosorna.

Goda råd ges om plantering, gräv alltid tillräckligt djupa och breda gropar 50 x 50 cm. Dränering av växtplatsen, rotmattor och upphöjda bäddar gör att rosorna får optimala möjligheter att trivas och blomma.

Många rosodlare är alltid tveksamma till när beskärningen skall göras och hur. Det är bra att känna till rosornas egenskaper när man gör beskärningen. Författaren konstaterar att det kalla klimatet gör en del av beskärningsjobbet enklare, frusna och torra grenar måste bort. Gödsling av olika slags grupper av rosor, val av gödsel samt tidpunkt för gödsling får en utmärkt beskrivning.

Rosornas skönhet förstärks av andra blommande växter, vårlökar, perenner och pioner ges som exempel. Jordtemperaturen är ett exempel på att författaren är lite mera än amatör med sin grundlighet, men intressanta fakta är det förvisso.

Det är sällan en trädgård med många rosor klarar sig helt utan angrepp av sjukdomar. Ett kapitel ägnas åt olika sjukdomar och bekämpning av dem utan kemikalier.

Den största delen av boken ägnas åt presentation av olika rosgrupper samt utförliga beskrivningar av rosorna. En smart lösning för att underlätta läsningen av rosrepresentationerna är att det finns en utvikbar kodnyckel som gör det lätt att tyda förkortningarna i faktarutorna.

Boken som helhet ger en fascinerande introduktion till rosornas värld. Den kan användas som ett litet uppslagsverk eller som ren och skär njutningsläsning med alla spännande ros fakta. Rosorna presenteras med högklassiga färgfotografier och ger habegär för en rosälskare.

Boken kostar 50 euro + porto 8 euro och kan beställas av författaren

Michael Luther

Tel. +358 440256100

e-post michael.luther@gmail.com

ÅRETS BOV 2023 – LISEN GRANBERG

Text Gunilla Westman, Bilder Margareta Hägg och Lisen Granberg

Till jubileumsårets BOV utsågs Lisen Granberg.

Lisen som är både ekonom och trädgårdsmästare till sin utbildning, blev medlem i föreningen 2005 . År 2014 blev hon invald i styrelsen och utsedd till kassör/skattmästare. Detta uppdrag skötte hon sedan ända fram till slutet av 2023 då hon meddelade att hon ville avgå.

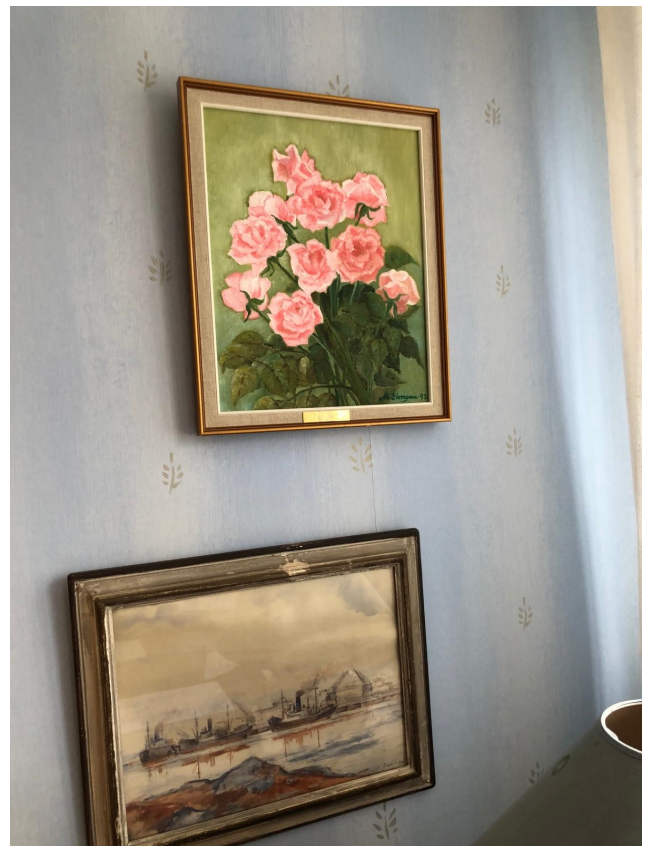
Lisen har noggrant och omsorgsfullt skött om föreningens ekonomi, dessa egenskaper behövdes speciellt under jubileumsåret och förberedelserna inför det. Lisen var en drivande kraft då jubileumsmiddagen och jubileumsseminariet arrangerades, och den fina sommarresan till Danmark ordnades av henne, bara för att nämna några exempel.

Lisen har deltagit i många BOV-resor under åren, hon har skrivit bokrecensioner i BOV-bladet och hållit föredrag om sin egen trädgård : "Min trädgård – hur man bygger upp en ny trädgård".

Här har vi med andra ord en aktiv medlem som bidragit till föreningens verksamhet på många olika sätt – utnämningen till Årets BOV 2023 är mycket välförtjänt. Grattis Lisen!

Årets BOV

Tavlan hemma på väggen hos årets BOV

BOVarnas vårutfärd 22.05

Vårutfärden går onsdagen 22.05 kl 17.30 till Henrika Arle och Andrea Standertskjöld,
Degerö gård, Mangelstigen 1 A

Man kan komma med egen bil, men det finns begränsat antal parkeringsplatser, så samåk helst.

De som åker kollektivt tar metron till Hertonäs, därifrån buss nr 89 och avstigning vid Laajasalon peruskoulu vid Holmgårdsstigen 1. Sedan ca 700 meters promenad (transport med personbilar kan ordnas från skolans parkeringsplats för dem som behöver)

Parkeringsplats finns vid ovannämnda skola, så där kan man även lämna sin bil.

Deltagarna bjuds på kaffe/soft + tilltugg.

Förhandsanmälningar till utfärden bör göras senast **20.05** till Gunilla (jeggars@kolumbus.fi)

Nämn också hur du tänker komma, så underlättar det parkeringsarrangemangen. Vid behov skickas närmare anvisningar.

Trädgårdsmarknad i Margretebergsparken, Överby 25.05

Vårens trädgårdsmarknad ordnas lördagen 25.05 kl 10-15 i Margretebergsparken.

BOVarna har som vanligt bokat ett stånd med tält och bord. Där får föreningens medlemmar för egen räkning sälja sina plantor, perenner och sommarblommor, grönsaks- och kryddplantor.

Många har redan anmält sitt deltagande, men flera ryms med. Anmäl dig till Gunilla e-post

jeggars@kolumbus.fi Alla BOVar och andra intresserade välkomnas på uppköp till vårt intressanta plantbord !

BOVarnas höstutfärd till Raseborg 3.08

BOVarnas höstutfärd går i år till Raseborg lördagen 3.08 . Resan sker med buss och vi besöker tre olika medlemmars trädgårdar. Vårt första besöksmål är Veronica Söderlunds trädgård i Pojo, därefter åker vi till Ekenäs och äter lunch på restaurang GH Fyren. Efter lunchen blir det besök i Inge-May Jousmaas trädgård och till sist besöker vi Lisen Granbergs trädgård, där vi även blir bjudna på eftermiddagskaffe.

Bussens tidtabell :

Kl 8.00	Start från Kiasma Iso Omena (vid behov)
kl 8.30	Kyrkslättavtaget Sjundeå eller Ingå (vid behov) Veronica Söderlund trädgårdsbesök Restaurang GH Fyren Inge-May Jousmaa trädgårdsbesök Lisen Granberg trädgårdsbesök och eftermiddagskaffe
KL 17.30	Kiasma Beräknad hemkomst

Priset för dagen är 35 euro innefattande buss och lunch.

Meddela önskad påstigningsplats då du anmäler dig.

Lunchen består av stående salladsbord samt varmrätt.

Meddela om du vill ha vegetarisk varmrätt samt ev allergier.

Bindande anmälningar senast 15.07 till Gunilla e-post jeggars@kolumbus.fi samt inbetalning på BOVarnas konto Aktia FI 48 405518 20097214.

ÅTERVUNNEN TRÄDGÅRDSGLÄDJE

Text och bild Camilla Rönnblad

Min trädgård finns vid en smal byväg i Estby, Kyrkslätt . Vår lilla stuga är hundra år gammal och den ursprungliga stommen finns kvar. Vi har tillbringat 42 somrar på Grönbacka och stugan har under åren restaurerats med varsam hand. Den gamla grå/bruna stugan är numera röd med vita fönsterkarmar och knutar och verandan är utvidgad.

Tomten är 1 hektar så det finns utrymme för odling. Tur nog har vi en del åkermark, där grannens hästar tillbringar sina somrar. Endel gammal skog har gallrats av säkerhetsskäl. Ungefär hälften av tomten är skött trädgårdsmark, gräsmattor med buskar, planterade träd, ett litet växthus med köksträdgård och utspridda rabatter av olika slag.

Alldeles inpå knuten huserar ett stort antal vitsvanshjordar, rådjur, dovhjortar och en och annan älg. Lokala jaktlaget är aktivt , men de lyckas med liten framgång Jorden är bördig gammal odlingsmark blandad med massor av stora stenar och fin sand. Tomten är ypperlig för trädgårdsodling, men det finns ett jätteproblem,

HJORTDJUREN!!

Då jag kollar gamla fotografier kan jag inte tro mina ögon. Tänk vilka prunkande rabatter med perenner och gamla torpväxter vi haft. Det var under tiden före klövdjuren.

Kvickroten och kirsålen är ett gissel , men inget i jämförelse med de fyrfotade marodörerna.

Man kan inte skylla allt på djuren, men den hopplösa kampen tar kål på all glädje när man besviken ser att de igen glufsats i sig något planterat. Resultatet är att mycket blivit gräsmatta under åren.

Materialleverans

En ensam hjort

Stolpfötter

Fastgjuten stolpe

På våren 2023 hade jag fått nog!!

Rabatter, buskar och allt jag odlade var omgärdat av oändliga nätkonstruktioner och andra anskrämliga arrangemang. Det var totalt omöjligt att rensa, vattna och hålla koll på något. Funderade febrilt vem skall hjälpa i nöden?

Fick snabbt tips om en duktig typ som kunde skicka sina jobbare med kort varsel. De hade just avslutat ett annat projekt.

Kvickt måste jag börja mäta, fundera och planera. Det var ett utmanande projekt då jag inte ville ingärda hela tomten. Hästhagen och en del av skogspartiet måste bli utanför stängslet. Vill trots allt njuta av det rika djurlivet men på betryggande avstånd.

Mätte upp området och kom upp till 500m stängsel. Pust!

Måste även fundera på att inte ingärda stora träd som eventuellt måste fällas om något år.

Flere portar av olika slag måste planeras in, en paradport, en traktorport och portar till äng och hästhage.

Det beställdes 500 m metallnät med höjden 2 m. Det behövdes virke av impregnerat trä för de 2 m höga stolparna med förstärkningar. Stolparna fästes med 2,5 meters mellanrum i 75cm höga galvaniserade stolpfötter.

Stolpfötterna grävdes ner och bankades i marken och förankrades med betong. Det gick åt 2000 kg betong. Dessutom behövdes diverse skruvar, metallklämmor och hakar av olika slag.

Allt material kom fort med stora transportbilar och så var hela gården en stor byggarbetsplats.

Själva jobbet med stängslet kunde börja!

Stängsel mot hästhagen

Stängsel mot ängen

Traktorport

Välkommen till Grönbacka

Solen gassade, grabbarna sågade stolpar och blandade cement. På vissa platser fanns mängder av sten så grävandet med spade krävde styrka och tålamod. Inga maskiner var möjliga utan allt gjordes med handkraft. Det gällde att spänna nätet och fästa det jämnt och rakt. Inget jobb för en svag Bov! Det tog 6 veckor och så var jobbet klart.

Kostnaderna var ju en sak för sig. Själva materialet var inte det som slukade mest pengar utan själva jobbet som krävde kunskap. Min specialbyggmästare snickrade en paradport och muraren fixade två höga rappade grindstolpar. Trots skickliga jobbare som utförde själva arbetet var jag starkt involverad i hela projektet. Allt blev klart lagom till midsommar.

Sommaren gick i funderingarnas tecken.

Det känns underligt att jag nu plockat bort alla nät. Hade en uppsättning som heter duga!

Den rätt hyggliga inhägnaden med liten port runt köksträdgården får ändå stå kvar. Den hindrar hararna att äta upp sallad mm. I den ställvis sluttande och kuperade terrängen är det trots allt möjligt för mindre djur att slinka in under hjortstängslet.

Under sommaren och på hösten planterades nya buskar och perenner som hoppeligen klarat vintern och blir till glädje kommande säsong. Gamla rabatter har grävts upp och hela trädgården har genomgått en stor förändring. På insidan av stängslet har jag planterat klematis och vildvin som hoppeligen klättrar högt och skymmer nät och stolpar. Nät och stolpar är inte det vackraste inredningsdetaljerna men för mej var detta den enda lösningen med tanke på min själsfrid. Alternativet hade varit en uppäten trädgård.

Där sitter jag nu som Boven i buren och drömmer om en härlig ny sommar i en hoppeligen färgsprakande trädgård. Redan nu i mars har de första snödropparna tittat fram. Små skönheter jag inte sett på många år! Ser med glädje fram emot en blomstertid likt den i forna dagar! Här nedan är de blomster jag hoppas få se nästa sommar... Få se hur det blir?

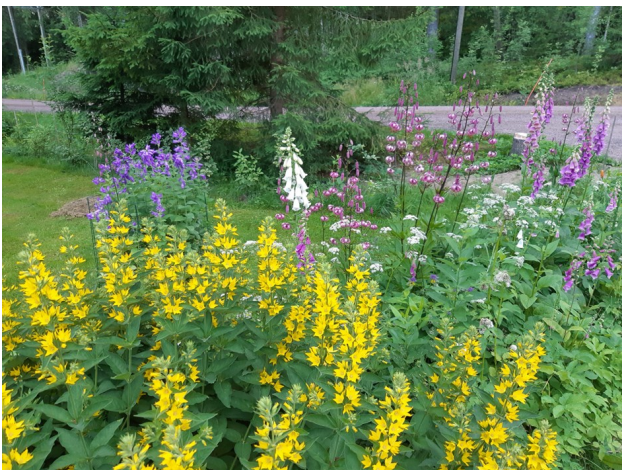
Djuren undrar utanför stängslet

Galanthus rivalis

Gamla torpväxter Praktlysing, Krollilja, Digitalis, Hässleklocka

Gammal sibirisk vallmo

JUSSI MÄKELÄ "Mitt arboretum" föredrag 17.01

Refererat av Gunilla Westman, Bilder Jussi Mäkelä

Januarimötets föredrag hölls av Jussi Mäkelä från Nylands Degerby, Ingå. Han har under sitt yrkesverksamma liv arbetat inom lantbrukshandeln, men intresset för trädgård har funnits där sedan barnsben. Under många år har ett eget arboretum vuxit fram runt det egna hemmet, tomten är ca en hektar stor och heter Tallebo.

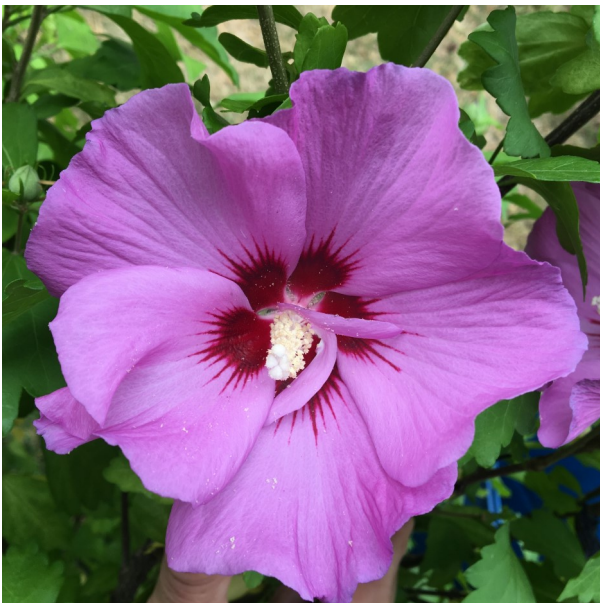
För några år sedan utbildade Jussi sig till trädgårdsmästare vid Överby Axxells vuxenutbildning. Han har ett stort intresse för dendrologi, hör till Dendrologiska föreningen och även till Rhododendronklubben. Han har deltagit i många av deras resor och samlat växter och frön från olika håll. Gemenskapen med andra likasinnade är viktig.

I Tallebo växer många ovanliga växter, här kan t.ex nämnas över 100 olika Acer, Catalpa ovata och Hibiscus syriacus. Picea mariana, svartgranen är väl värd att odla och Prunus nipponica var. kurilensis är enligt Jussi betydligt bättre än det vanligare Prunus sargentii.

Jussi berättade att Abies holphylla är odlingsvärd, den äts inte av rådjuren pga de vassa barren. Överhuvudtaget poängterade han vikten av att använda Tricogarden för att hålla klövdjuren borta.

En egen korsning av vindruvorna Zilga och Nordica har Jussi odlat fram, den kallar han "Tallebo", och den växer frodigt längs marken i trädgården. Stora mängder av vindruvor skördas varje år.

Under sommarhalvåret åker Jussi omkring på olika växtmarknader och säljer plantor som han själv drivit upp, och då gäller det både exotiska växter och gammaldags krukväxter som härstammar från sedan länge bortgångna släktingar.

Tre olika sorter av Frilandshibiskus Hibiscus syriacus

Nere

Alabamatrumpetträd Catalpa bignonioides

PELARGONER föredrag 21.2.2024

Text och bilder Marina Korkman

Pelargonernas ursprung.

Alla pelargoner som odlas som prydnadsväxter härstammar från Kapprovinsen i Sydafrika. Där växer de vilda och det upptäcks fortfarande nya arter. Härifrån har de spridits och förvildats i Australien, Medelhavsområdet och Kalifornien. Detta har troligen skett redan under 1700-talet.

De vilda arterna trivs bäst i medelhavsklimat men det finns också de arter som trivs i halvskuggiga fuktiga miljöer och andra, speciellt sukkulenta arter, finner man i halvökenområden.

Det beräknas finnas ca 300 pelargonarter i världen i bl.a. Australien, Nya Zeeland, Mellanöstern och södra och östra Afrika. De vackraste arterna hittas i Kapprovinsen.

Pelargonerna upptäcks och hämtas till Europa

På 1600-talet upptäcker europeiska vetenskapsmän pelargonerna i Sydafrika och hämtar arter till botaniska trädgårdars samlingar i Europa. Bland de första arterna som klarade den långa resan var *Pelargonium triste* som har tjocka jordstammar. Denna oansenliga pelargon odlades först i Frankrike och sedan i England i början av 1600-talet och ansågs vara värdefull och märkvärdig. Orsaken till detta var dess underbara, kryddiga doft av kanel som kunde kännas endast nattetid och detta fenomen intresserade vetenskapsmännen. Pelargonens rotnölar användes även i medicinskt syfte.

Under slutet av 1600-talet dominerade Holländarna pelargonsamlandet och odlandet vilket antagligen ledde till att *Pelargonium zonale* år 1700 kom till Amsterdam.

Under 1700-talet, upplysningstiden, var intresset för naturhistoria fashionabelt och naturvetenskapliga samlingar grundades av förmögna personer som hade trädgårdar och orangerier där exotiska växter odlades. Under första hälften av århundradet samlades det in ca 10 arter i Kapprovinsen och under den andra hälften ytterligare över 25 arter som togs upp i odling i Europa. Dessa spred sig naturligtvis till adelns odlingar i Norden och därmed kom också fyra arter till Åbo 1775.

P. Tomentosum samt ett urval av pelargoner

Mode

Av alla krukväxter som odlades i de högre ståndshemmen under 1800-talets första hälft var pelargonerna de populäraste och man tävlade om vem som hade de vackraste och ovanligaste. Nya pelargonsorter korsades fram från det tidigare importerade artmaterialet.

Vissa förädlare arbetade systematiskt och bokförde korsningarna, andra var inte så noggranna. Samlarmani föddes pga. mångformigheten och det trycktes stora praktfulla bokverk om pelargoner. Svenska Trädgårdssällskapet som grundades 1832 då intresset för pelargoner stod på topp hade stor betydelse för ytterligare spridning av pelargonernas popularitet i Sverige. Föreningen instruerade hur man odlar inomhus i kruka och intresset sprids utanför de borgerliga kretsarna. Det var ändå få som hade råd att köpa krukväxter så man bytte sticklingar med varandra eller stal ett skott i ett oövakat ögonblick. Redan vid slutet av 1800-talet ursäktade man sig med, och det var allmänt känt att man inte skulle tacka för sticklingar eller att de skulle knäckas för att odlingen av dem skulle lyckas.

Pelargonkorsningarna från denna tid utgör grundmaterial för fortsatt förädling. Det naturvetenskapliga intresset upphör under senare delen av 1800-talet då odlandet av zonalpelargoner i stor skala blir populärt och håller i sig till i dag. De svenska handelsträdgårdarna köpte sina moderplantor på postorder bla från den engelska firman Canell & Sons som 1882 hade 815 olika sorters pelargoner varav 429 zonalpelargoner i sin katalog.

P. cordifolium och samlingar av pelargoner

Sortgrupper

De odlade pelargonerna delas upp i sortgrupper som grundar sig på släktskap, utseende eller andra egenskaper. Uppdelningen varierar allteftersom sortgrupper tillkommer, förändras eller försvinner.

Zonalpelargoner (*Pelargonium x hortorum*)

Flera typer och tusentals sorter har utvecklats under de ca 150år dessa hybrider har odlats.

Sitt namn har gruppen fått av *P.zonale* som är en av stamfäderna. Zonalpelargonerna kan ha enkla, dubbla eller halvdubbla blommor. Bladen är vanligen runda med hästskoliknande zon, de kan också vara brokiga.

Pelargoner med dekorativa blad

I den här gruppen ingår alla zonalpelargoner vars bladfärg skiljer sig från den vanliga gröna.

Dessa var mycket populära i det viktorsianska England. Bladverket är det viktigaste och till gruppen hör bla Madame Salleron som har små vitgröna blad och aldrig lär blomma.

Mikrominiatur-, miniatyr- och dvärgpelargoner

Dessa pelargonsorter odlas i små krukor för att behålla sin storlek. Både krukans och plantans storlek är reglerade enligt internationella utställningsregler. Mikrominiaturerna är svårast och dyrast.

Fågeläggspelargoner

Kronbladen på de här sorterna, vars grundfärg varierar från vitt till svagt rosa, har små fräknelliknande mörkare prickar som på äggskal. Sorterna utvecklades i Frankrike på 1800-talet.

Äggskalspelargoner

På de här nyare sorterna är fläckarna oregelbundna och olika stora och kan på samma blomma kan variera från nästan osynlig till stora färgflak.

Rosenknoppspelargoner

Blommorna på denna pelargon ser ut som små rosenknoppar och blomställningen som en bukett små rosor.

Stjärnpelargoner

De flikiga kronbladen ger blommorna det karaktäristiska stjärnlika utseendet.

Bladen på många sorter påminner med sina flikar om lönnblad.

Fingerpelargoner

Den här gruppen är mycket liten och karaktäriseras av att bladen liknar en hand med fingrar. Kronbladen på blommorna är också flikiga.

Kaktusblommande pelargoner

Blomställningarna är små och kronbladen har nedböjda kanter.

Bladen är cirkelrunda med svag zon.

Tulpanblommande pelargoner

Dessa pelargoner har utvecklats i USA på slutet av 1960-talet och består fortfarande av få sorter.

Blommorna öppnar sig bara delvis och ser därför ut som små tulpaner.

Plantan är kraftig och har kraftiga blad.

Engelska pelargoner (*Pelargonium x domesticum*)

I England kallas dessa för Regal pelargoniums för att sorterna förädlades fram på slottet Sandringham i England på 1870-talet. Plantorna kan bli storväxta och blommorna som påminner om Azaleablommor är i regel mycket större än hos andra pelargoner.

Änglapelargoner (*Pelargonium x domesticum*)

Denna grupp pelargoner har ursprunget i korsningar mellan Engelska pelargoner och vildarten *P. crispum*, som de har ärvt sina krusiga och doftande blad av. Blomningen är riklig och plantan har ett buskigt växtsätt. Blommorna är små, enkla och oftast flerfärgade.

Unikpelargoner

Trots att unikpelargonerna hör till en av de äldsta grupperna är de inte så vanliga i odling och sorterna är få.

Denna grupp hade sin storhetstid i det viktorianska England. Plantorna som är torktåliga och buskiga har ofta aromatiskt doftande blad medan blommorna liknar de Engelska pelargonernas men är mindre.

Doftpelargoner

Till denna grupp hör sorter med likartade egenskaper. Det gemensamma är att bladen är aromatiska, ofta flikiga och blommorna obetydliga. Doften är arvet från de vilda arterna, som de har korsats fram med och är ett försvar mot att bli uppäten av djur. Doften blir kraftigare ju varmare och torrare pelargonen har det.

Hängpelargoner (*Pelargonium x peltatum*)

Pelargonium peltatum är ursprunget till denna grupp som alla har långa hängande grenar som är sköra och lätt bryts. Bladen påminner om murgrönsblad. Gruppen kom till Holland under 1700-talet och den första dubbelblommande sorten fick man fram runt 1875.

Zonal och dekorativa
blad

Vildväxande arter

De flesta vilda arter som odlas härstammar från Sydafrika.

Primärhybrider

I den härgruppen ingår hybrider av två vildarter som har korsats med varandra. Många sorter är framtagna på 1800-talet. Ursprungligen är de framtagna genom frösådd men för att i fortsättningen få plantor med likadant utseende förökas de genom sticklingar.

Mina favoriter finns bland vildarterna, doftpelargonerna, unikpelargonerna och de engelska pelargonerna.

Har haft och provat på många vildarter men de flesta har gått ut ganska snabbt. *P. trifidum* och *P. mutans* har ändå klarat sig i många år liksom *P. tomentosum* och *P. cucullatum*. Den starkt äppeldoftande pelargonen *P. odoratissimum*, Skeleton Rose och Robert's Lemon Rose är doftande favoriter. Bland unikpelargonerna kan nämnas Paton's unique och Madame Nonin. Springfield Black, Lord Bute och andra mörkblommiga sorter hör till favoriterna bland de engelska pelargonerna.

För den som är intresserad av att veta mer om pelargoner kan följande böcker rekommenderas: Pelargoner – kulturarv i kruka av Karin Martinsson och Stora pelargonboken av Susanna Rosén.

Stjärnpelargoner och till höger tulpanpelargon

Lord bute samt till höger *P. cucullatum*

PIONIEN KODIN ESITELMÄ 20.3.2024

Mikko Uusi-Honko teksti ja kuvat

Pionien Kodin ensimmäinen kosketus BOVeihin löytyy kalenterista kesältä 2007. BOV kävi meillä vierailulla Tavassalossa tutustumassa Pionien Kotiin. Pionien Kodin perustaja, isäni Matti, on arvatenkin yllpeänä esitellyt teille pionien näytemaita.

Kesästä 2007 lähtien on usea seuralainen ollut meidän asiakkaamme. Erityisesti BOVilaisia on käynyt Helsingin puutarhamessuilla ja Espoon Marketanpuiston tapahtumassa olemme kumpikin taho olleet paikalla. Niinpä nyt olikin hienoa saada kutsu BOVin kuukausitapaamiseen.

Parin tunnin aikana ehdittiin kivasti käydä läpi paljon pioneja koskevia asioita. Kysymyksiä esitettiin ja niihin parhaani mukaan vastailin. Keskusteltiin pionien lannoitukseen, kasvupaikkavaatimuksiin, tuholaisiin yms. liittyvistä asioista. Tapahtuma oli hyvin lämminhenkinen.

Esitelmän jälkeen sain lahjaksi BOV historiikin. Historiikkia selatessani kävi kuukausitapaamisten aiheista selväksi seuran kiinnostus pioneihin. Vuosien 1996 ja 2022 välillä ovat pionit olleet aiheena peräti kuusi kertaa. Nyt oli hienoa liittyä siihen joukkoon, joka on ollut kertomassa teille pioneista.

Kuvat on otettu 26.6.2023 Pionien Kodissa

Pionien Koti (www.pioni.fi/sv) höll ett mycket trevligt pionföredrag på vårt marsmöte. BOVarna fick då löfte om 10% rabatt på pionbeställningar som görs före midsommar. Vår rabattkod är BOV2024 .

Vill man dessutom slippa fraktkostnaderna, kan man avhämta sina beställningar då Pionien Koti finns på Annala/ Hyötykasviyhdistys 16.05 kl 15-19 (ev även 11.06) eller Margretebergsparkens trädgårdsdag 25.05 kl 10-15.

GRÖNSKANDE TAK föredrag hållet 17.4.2024

Angela Oker-Blom, sammanfattning Margareta Hägg, bilder Angela Oker-Blom

Angela Oker-Blom har använt sig av Kabelfabrikens tak från början med sina försök. Hon beskriver sig själv som konstnär med passion för växter, trädgårdsskötsel och för att vistas i naturen. Hon har haft sin ateljé i Kabelfabriken i över 30 år. 2011 började projektet formas. Kabelfabrikens ledning gav tillstånd att försök med takodling fick göras. Taket fick belastas med högst 100 kg per m². Denna viktbegränsning avgjorde designen av takodlingen. Första året som det odlades var 2012.

Ett metallstängsel byggdes runt området som var 160 m². Eftersom det var så högt på taket var vinden hård. Det sattes upp en stadig vit fiberduk vid stängslet för att få ett vindsydd. Ett kinesiskt ordspråk säger att kämpa mot vinden ger stadigare rötter.

Till vänster Valeria Gelman testar renheten på olika grönsaker på taket. Till höger Angela Oker-Blom i takträdgården

Den ingärdade trädgården med odlingslådorna på taket. Dill, potatis och piplök odlades i samma låda. De trivdes tillsammans..

De tre första åren bar vi upp allt på våren och så bar vi ner allt på hösten. Över våra försök skrev en universitetsstuderande sin magisteravhandling. I avhandlingen undersöktes renheten hos produkterna. Resultatet var att takets grönsaker var renare än grönsaker odlade på marken.

Isörten *Mesembryanthemum crystallinum* odlades redan på 1700-talet. Den kom ursprungligen från Sydafrika. Den växer bra före midsommarn, men inte efter midsommaren.

Numera använder man sig av ett annat tak för odlingarna. Angela Oker-Blom ser från sin ateljé det taket.

Det är fjortonde året som takodling sker. Numera har Angela två egna odlingslådor. Kabelfabrikens hyresgäster har möjlighet att odla en eller två lådor på taket. Man odlar bl.a. luftlök och dill samt många olika grönsaker totalt 100 olika grönsaker har testats. T.ex. vallmon kan blomma ännu i december om det har varit en mild höst. I dag används 30 odlingslådor.

Angela kommenterar att hon är självförsörjande mitti stan, kryddor, örter, sallad och grönsaker från taket samt strömming fiskad från Drumsö bro.

Isört *Mesembryanthemum crystallinum*, Den nya takträdgården, i bakgrunden Angelas ateljéfönster

Följande generation, broderns barnbarn Alfred som ivrig trädgårdsmästare. Odlingslådor

Påminnelse om medlemsavgiften 2024

Kan ni vara så vänliga och kontrollera att er medlemsavgift blivit betald för detta år ? Föreningens kontonummer finns på sid 2, avgiften är 25 euro. Medlemsnumret ser ni bredvid ert namn här ovan, använd det när ni betalar.

Höstens program 2024

Månadsmötena hålls i Brages festsal, Kaserngatan 28, Helsingfors.

Biblioteket öppnar kl 18.00 och vi börjar med att dricka te.

Kvällens mötesförhandlingar och föredrag börjar kl. 18.30

100-årshistoriken, som alla medlemmar skall få, finns fortsättningsvis att avhämta på alla möten.

3.08 Höstutfärd till Raseborg (mer info på annan plats i tidningen)

18.09 "Flora Poetica – Edith Södergran i växtriket" Konstnären och designern Martin Bergström berättar.

16.10 "Idéer för en lättskött och blomstrande trädgård" Landskapsplanerare Monica Äijälä ger tips om hur det lönar sig att strukturera trädgården.

20.11 Höstmöte Medlemsföredrag : "Min trädgård" Rose-Marie Ölander berättar.

11.12 Julfest Sommarresan till Åland i ord och bild

Vid behov uppdateras programmet på BOVarnas hemsida www.blomsterodlingensvanner.org

Följ även föreningens verksamhet på Facebook www.facebook.com/blomsterodlingensvanner

Blomsterodlingens
vänner i Finland r.f.

Alla trädgårdsintresserade är välkomna till BOVarna. Vi är verksamma på svenska och verkar i huvudstadsregionen. Du kan bli medlem genom att fylla i ett formulär på webben: www.blomsterodlingensvanner.org/medlemskap-jasenyyys/ eller kontakta vår sekreterare, se sid 2.

